

Dili, dilinós. Eléggé elterjedt, de eddigelé még megfejtetlen tájszavaink közé tartozik a *dili* és a *dilinós*. Mindkét szó bárgyút, boldodot, eszelőst, hebehurgyát jelent. Dunántúl a *dilinós*-t *dilinyós*-

nak ejtik. Debrecenben *dilis*-t meg *dilinós*-t hallottam. Csikmegyében, a Tájszótár adatai szerint, *dilló* együgyűt, féleszűt, idétlenkedőt, bohót jelent, Abaujban *dilong* otrombát, kamaszt, Udvarhelyben *idilló* ügyetlen, együgyű, bamba. A tolvajnyelv szótára szerint *dili*, *dilis* ugyanazt jelenti.

Mindezek a kifejezések, nézetem szerint, a török nyelvekbeli *deli* szóra vezethetők vissza, mely ugyancsak bolondot, őrültet jelent (närrisch, wahnsinnig, toll, wild, wunderlich, leichtsinnig, Narr), átvitt értelemben pedig bátort, hőst, merészt, főképpen pedig harcost. Az oszmánliban *deli-ler* die Tol en, Wilden, Tapfern; *deli-lik* Tol:heit, Wildheit; *deli-kanli*, tollblütig, jung und hitzig. A kazáni tatárban, Budagov adatai szerint *télii*, a csagatájban *teli* eszeveszettet, dühödtet, átvitten bátort, hőst jelent. Ugyanilyen a jelentése a magyar *deli* és a délszláv úton hozzánk jutott *dalia* szónak is. Továbbképzett török alakjai, az oszmánliban: *delir mek*, toll, wild, mutig sein, *delir-t mek* toll machen, *delir-len-mek* Mut gewinnen; a kirgizben Radlof adatai szerint *dilir-* Mutwillen treiben, *dilirt-* scherzen, necken. A *deli* szóval összefüggésben levőnek látszik a perzsa *dilir*, *delir*, beherzt, mutig; ein T pferer, Held; *diliri*, török továbbképzéssel *dilir-lik* Mut, Tapferkeit; Budagovnál a perzsa *dilir* merész, hős, *dilir-lik* hősiesség, férfiaság, *dilir mek*, *dilirlen-* hősieskedni. A török és perzsa szóknak alaki és tartalmi egyezősége, feltevésem szerint, abban leli magyarázatát, hogy a török *deli* és a perzsa *dilir*, közös forrásra, a szívet jelentő perzsa *dil* (*gönül*, *jürek*, *kalb*) szóra vezethető vissza.

Annyi azonban kétségtelen, hogy a magyar *dili* és *dilinós* a török *deli dili* szokban találja megfejtését. És míg a *deli* szó közvetlen úton is átjuthatott hozzánk, addig a *dilinós*, épúgy mint a *dalia* szavunk, csak délszláv csatornákon szivároghatott át. Erre vall szó a délszlávos továbbképzése; a szerb *delija* gen. alakja *delijin*, összevonva *delin*, *dilin* s ezen az úton nyerhette mai magyar alakját.